

Het was Joop van den Ende die een weerwoord bedacht. Hij wist dat Van Duin dit niet bedoeld had en dat hij kapot was van de kritiek. Van den Ende organiseerde vier middagen in Carré die gratis konden bijgewoond door minder begaafde jongens en meisjes. Toen André van Duin tijdens de eerste show opkwam in een ander pak, riepen de kinderen onmiddellijk om "Willempie". Van Duin pakte daarop zijn helm en jas en speelde de rest in de gedaante van het omstreden type-tje. Zo bleek dat de geestelijk gehandicapten die door hun ouders en de AVRO in bescherming waren genomen, zelf het grootste plezier om dat rare mannetje hadden.

Uniek Comité van Aanbeveling

Het was een voorbeeld van de worsteling met ambivalente gevoelens ten opzichte van geestelijke gehandicapte mensen. Maar Verwaal en Coca Cola geloofden in een openlijke en eerlijke actie en niet in het bedillierige jaren '50-paternalisme van de AVRO. Het ging om een zwembad dat er moest komen. Het was typisch Nederlands en dus AVRO om verontwaardigd te doen om de verkeerde dingen. Zo had de AVRO ook een reportage kunnen maken over de slechte zwembadvoorzieningen voor geestelijk gehandicapten.

To de Jong, een medewerkster van het *Werkverband*, werd het gezicht van de actie. Klinkende namen maakten hun opwachting in het comité van aanbeveling: Samkalden, burgemeester van Amsterdam, Allema, de directeur van de GG & GD en Martine Bijl. "Zij was een geweldige steun gedurende de hele actie," aldus bestuursvoorzitter Frie Jansen, "daarnaast kregen we steun van bekende sporters. En dat waren ook niet de minsten: zwemster Enith Brigitha, hockeyer Nico Spits, voetballer Barry Hulshof en keeper Jan Jongbloed."

Brigitha was een supervoorbeeld van een gezonde, jonge vrouw van 20 jaar die alles met een zwembad had. Zij was in die jaren met af-

stand de beste zwemster van Nederland, won 21 nationale titels en haalde zilver en brons bij wereldkampioenschappen waarbij ze alleen (naar later bleek gedrogeerde) Oost-Duitse meisjes voor zich moest dulden. Zij was sportvrouw van het jaar in 1973 en 1974 en boven alles was Enith Brigitha, lid was van 't Y en trainde in het *Sportfondsenbad-Oost*, een 'local hero'. Nico Spits was een fenomeen in de Amsterdamse hockeywereld. Wereldkampioen hockey in 1973 en vlaggendrager van de Olympische ploeg in 1974. Barry Hulshoff was als voorstopper van het gouden *Ajax* en immens populair in de Amsterdamse regio. Jan Jongbloed was de keeper van het in die dagen beste nationale team ter wereld, bovendien een Amsterdammer uit de Jordaan met het hart op de tong.

Druppelkaart

Het ludieke idee was dat iedere Amsterdammer een druppel kon bijdragen aan het zwembad door het kopen van een 'druppelkaart'. De kaarten met daaraan een zakje water, verpakt door *Boldoot*, werden in eerste instantie voor 5 gulden verkocht, maar dat bleek te duur. Toen de prijs daalde naar 1 gulden, vlogen de kaarten weg. De actie werd een daverend succes. Ook nu nog is voor héél veel mensen, ook buiten Amsterdam en Diemen, de naam AGO synoniem aan "To moet zwemmen". Door de hele stad hingen posters, opgehangen door de directie zelf, er werd actie gevoerd tijdens evenementen ook buiten Amsterdam en er werd een galadiner georganiseerd met bekende artiesten.

DE AKTIE TO
 Druppelkaarten kosten f 5.—
 Ik geef ze voor f 4.50
 U kan f 1.000,— winnen
LAAT TO GAUW ZWEMMEN
BLOEMENSTAL
 naast het gemeentehuis

Eerste paal

De bijdrage van het *Nationaal Fonds Sport Gehandicapten* maakte de financiering uiteindelijk rond en op 1 september 1976 werd de eerste paal geslagen door Martine Bijl, Enith Brigitha en natuurlijk To de Jong. Het zwembad is niet alleen nog steeds een belangrijke sportvoorziening voor gehandicapten en bejaarden in de regio, maar ook voor veel Diemense peuters die er hebben leren zwemmen.

Literatuur

- Gelder, Henk van: *Joop van den Ende; de biografie*, Amsterdam 2012.
- Kaandorp, Elise: *To moet zwemmen*, in: *Imago, 75 jaar AGO, speciale uitgave 1931-2006*, Stichting AGO, Diemen, 2006, pag. 20-22.
- Internet: <http://jeugdsentimenten.net/beeld-en-geluid/films/de-bioscoop/>.
- Internet: http://nl.wikipedia.org/wiki/Nico_Spits/.

1975: "To moet zwemmen"

BURGEMEESTER SAMKALDEN, NICO SPITS, MARTINE BIJL, BARRY HULSHOFF, ENITH BRIGITHA EN JAN JONGBLOED IN ACTIE VOOR AGO-BAD IN DIEMEN

Taco ten Dam

Op 20 maart 1975 startte de actie "To moet zwemmen" die dankzij een aansprekende en opvallende promotie een plaats heeft gekregen in het collectieve geheugen van veel oudere Amsterdammers en Diemenaren. "To moet zwemmen" is een voorbeeld van een geslaagde goededoelenactie in een tijd dat de goede doelen nog wat beschoemd met een collectebus stonden te rammelen in een tochtig winkelcentrum of de bus lieten rondgaan in een donkere bioscoopzaal.

Verwaal

Maar AGO-directeur E. Verwaal, die zo druk was geweest met de nieuwbouw van de AGO aan *De Sniep*, wilde een zwembad bij zijn vestiging. Een eigen zwembad, geheel aangepast aan de behoeften van gehandicapten. Vrijtijdsbesteding, waaronder bewegen en zwemmen, rekende men in de jaren zeventig immers ook steeds meer tot de AGO-taken. Er was al geëxperimenteerd met zwemmen in de Amsterdamse baden, maar daar kon men alleen terecht buiten de normale uren, was het water te koud en ontbraken de voorzieningen die nodig zijn voor meervoudig gehandicapten. Verwaal had een droom: een eigen zwembad en dat zwembad moest er komen.

Coca Cola

Verwaal was een creatief man die er geen bezwaar in zag om Amerikaanse marketingtechnieken in te zetten. In een tijd waarin de AGO in haar naamgeving de ommezwaai maakte van "Arbeid Geestelijk Onvolwaardigen" naar "Arbeid Gezondheid en Opvoeding" vroeg Verwaal twee creatieven van Coca Cola een campagne te maken. De campagne moest opvallen en het hart raken van Amsterdammers. In de campagne stond het vrolijke en open gezicht van een jonge vrouw centraal. Jonge vrouwen deden het altijd goed in reclame-uitingen, maar dit was nieuw: de jonge vrouw, To de Jong, had het syndroom van Down.

André van Duin en "Willempie"

Daarmee namen Verwaal en de Coca Colamensen een risico. Aan de ene kant was het grote publiek eraan gewend dat in de volle Amsterdamse bioscoopzalen in de pauze steevast werd gecollecteerd voor het Bio-Vakantieoord. Iedereen kende het filmpje met die rammelende bus en die jongen die zei: "En weet je wat ik nou het leukste vind? Dat ik kan zwemmen en mijn ouders niet!" Die zin werd later ingekort tot: "En weet je wat ik nou het leukste vind?..." Het werden gevleugelde woorden voor lolbroeken op kantoor en in het café.

Aan de andere kant reageerde in die jaren een vereniging van ouders van geestelijk gehandicapten met heftige kritiek op de carnavalskruiker "Willempie" die een eerste plaats op de hitparade bereikte. André van Duin figureerde op de televisie bij TopPop van Ad Visser

De actie "To moet zwemmen" werd ondersteund door tal van prominenten. Van links naar rechts: Jan Jongbloed, J. Allema, Enith Brigitha, Hans Tetzner, Nico Spits, Barry Hulshoff en C.J. Verwaal. Zij omringen To de Jong, het gezicht van de actie (foto AGO-archief).

als een zot met een oenig brilletje, een scheve mompelmond, een scheefgeknoopte regenjas en een brommerhelm op het onnozele hoofd. De AVRO besloot na de kritiek dat "Willempie" niet meer op de televisie mocht.

